

PINKER ETA PRETCH

TALDEKIDEAK: Alain Mendizabal, Karen Muñoz, Gorka Tobías eta Manex Mailharin

Steven Arthur PINKER

(Montreal, 1954)

- Psikologo experimental, zientzialari kognitibo, hizkuntzalari eta idazle kanadiarra
- 13 urterekin **ateo** deklaratu
- **Guraso intelektualak**, **arriba** haurren **psikologoa** eta kazetaria; **anaia** Canadako gobernuko **analista** politikoa
- Bi aldiz **ezkondu** (psikologoekin) eta **dibortziatu**
- **Seme alabarik ez**, bere teoria batzuekin talka egiten du
- 1976an, McGill-eko unibertsitatean **psikologia experimentalean graduatu**. 3 urte beranduago, Harvard-en diziplina horretan **doktoretza**. Egun, Harvard-en **psikologia irakaslea**
- **Psikologia eboluzionistaren** eta adimenaren teoria konputazionalaren defentsarengatik ezaguna
- **Haurren hizkeraren** pertzepzio eta garapenean espezializatua, **lengoaia sena edo moldapen biologikoa** zela argudiatu

LAN AIPAGARRIENAK:

The Language Instinct (1994) - **Hizkuntza sena**; *Words and Rules: The Ingredients of Language* (1999) - Hitzak eta arauak. Hizkuntzaren osagaiak; *The Blank Slate: The Modern Denial of Human Nature* (2002)- Tabula rasa. Giza naturaren ukapen modernoa; *How the Mind Works* (1997) - Nola funtzionatzen duen adimenak
Haiengatik sari eta errekonozimendu ugari lortu

The Language Instinct (1994) - Hizkuntza sena

Lehen kapitulua: arte bat gureganatzeko sena

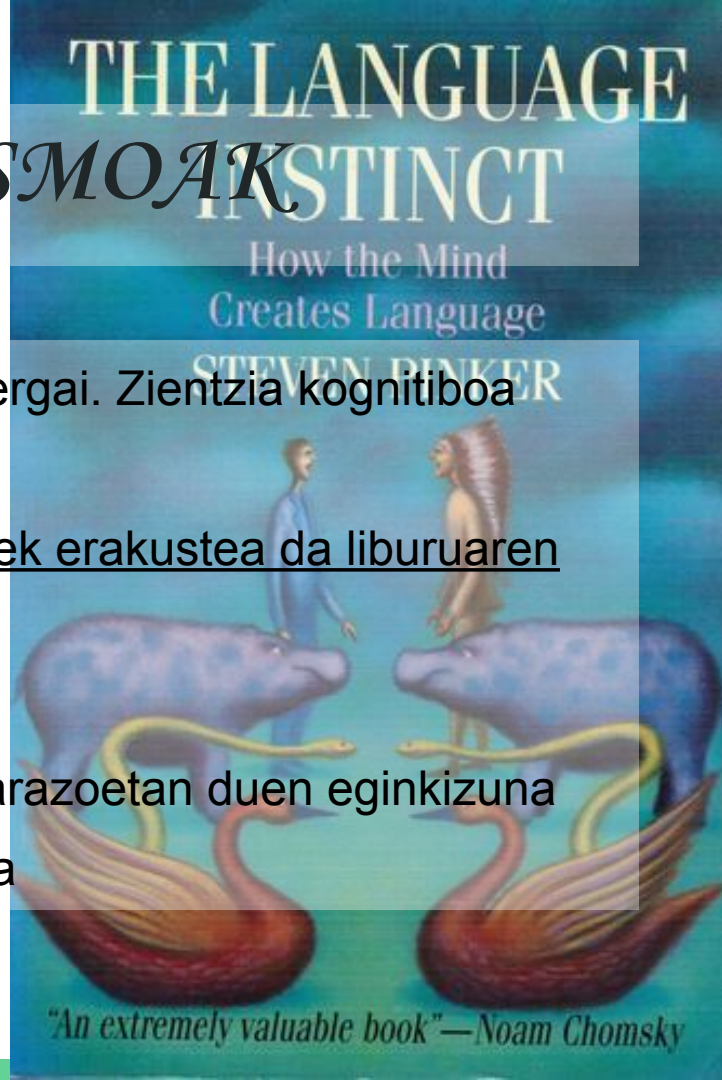
SARRERA

- Hizkuntza, ahalmen miresgarria
 - ❑ Informazioa partekatzeko sare erraldoia
 - ❑ Taldean jarduteko aukera, hitzarmenak
 - ❑ Aldaketa izugarrien eragile (espezieak desagertu)
- Idatziz (denbora-espazioa gaindituz) edo ahoz (txiki txikitatik)
- Hain barneratuta; ezin harik gabeko bizitza imaginatu
- Gizarte-harremanetan lengoia hobekien manejatzen duena irabazle

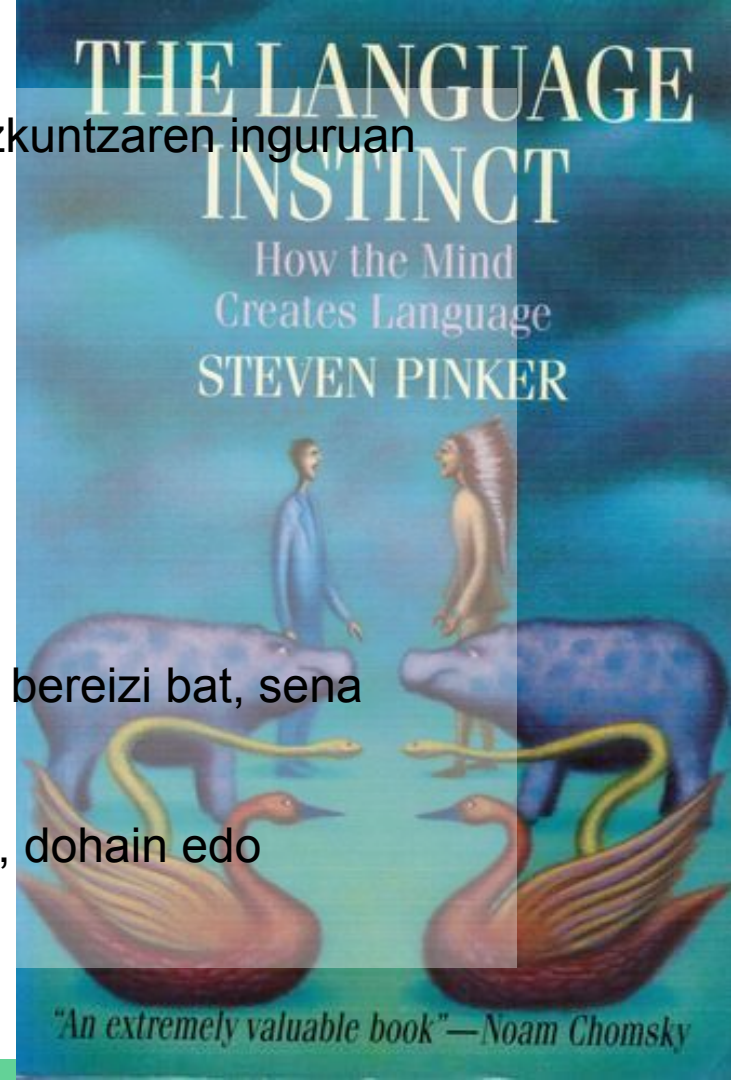

LIBURUAREN ASMOAK

- Hizkuntza ikasi, erabili eta ulertzeko sena aztergai. Zientzia kognitiboa
- Hizkuntzaren zientzian aurrerapen ugari. Horiek erakustea da liburuaren asmo bat.
- Ondorio iraultzaileak hizkuntza eta hark giza arazoetan duen eginkizuna ulertzeko moduan = gizadiari buruzko ikuskera

- Egungo gehiengo eskolatuaren iritzi sendoak hizkuntzaren inguruan
 - Kultur-sorkuntzarik garrantzitsuena
 - Sinboloak erabiltzeko ahalmen nagusia
 - Biologian aurrekaririk ez, animaliangandik bereizi
 - Gogoia moldatu, errealitatea ikusteko modu ezberdinak
 - Hurrek heldu eredugarriengandik ikasi
- Horiek ezeztatzea da beste asmo bat
Arrazoia: burmuinaren osaera biologikoaren atal bereizi bat, sena
- Hizkuntza ez dago asmakizuna, heziketa egokia, dohain edo gaitasunekin lotuta

ONDORIOAK 1

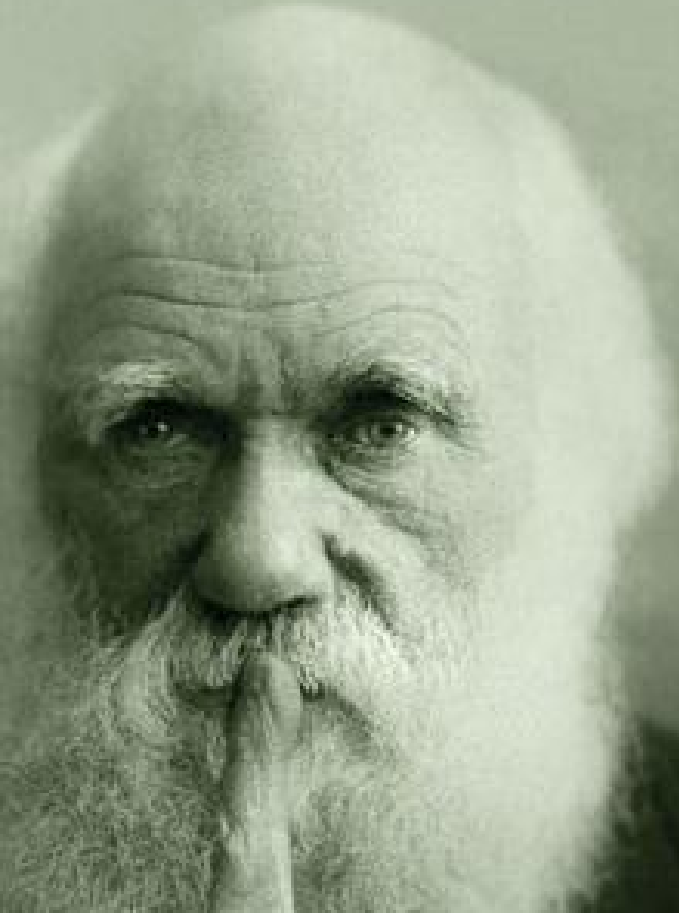
- Horrek jendarteko gizarte-zientzietako usteak hankaz gora jarri.
 - Ez da kultur sorkuntza
 - Ez da sinboloak erabiltzeko gaitasuna
- Soilik homo sapiensarena izanagatik ez da biologiatik baztertu behar
Espezie bizidunen talentu ugarien artean gurea beste bat: arnasa kanporatzean egiten diren hotsekin gauzak adierazi.

ONDORIOA:

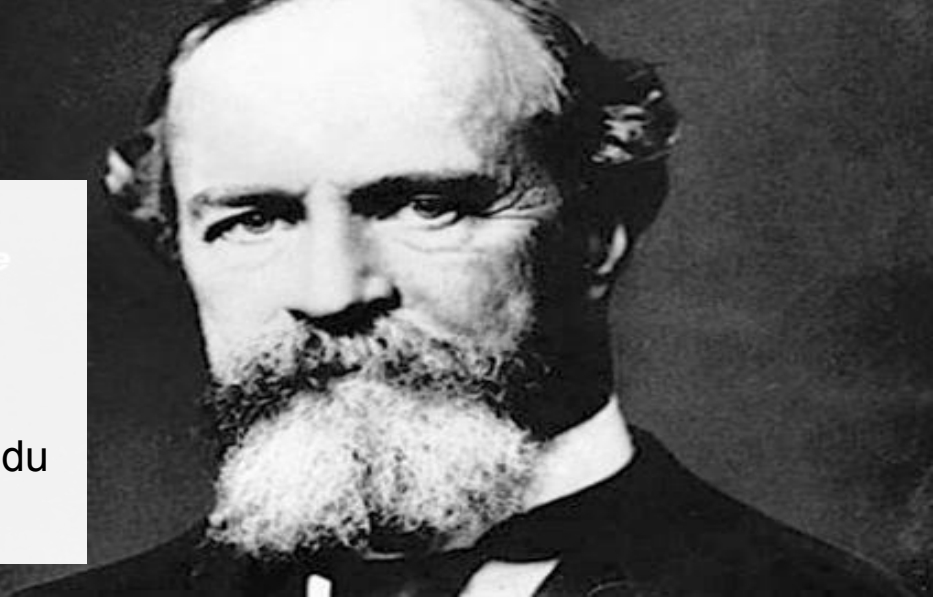
Hizkuntza moldaera biologiko gisa ulertuta, begirune berri batez ikusiko dugu hiztun arrunta eta ikusiko dugu ez dela gogoaren moldatzailei maltzurra.

DARWIN

- Hizkuntza:
 - Nolabaiteko sena
 - Trebezia bat, arte bat
 - Arte arrunt guztietatik urrun da
→ mintzatzeko berezko joera baitu gizakiak.
 - Hizkuntza oro ikasi egin behar da
- Ondorioa:
 - Hizkuntza-gaitasuna → arte bat bereganatzeko joera senezkoa dena.
 - Ez da gizakiona bakarra, beste espezie batzuk ere badute

WILLIAM JAMES

- Animaliek dituzten sen guztiak ditu gizakiak
 - Adimen malgua → lehiaren diren sen askoren elkarlanak sortua.
 - Gizakien pentsamenduaren senezkotasunak berak eragozten du sena dela konturatzea.

- Hizkuntzaren funtzionamendua → gizakion oharmentik urrun
- Ama-hizkuntza → haurrek ama imitatuz jasotzen dute
 - Ezin da imitatzaile soilak izan.
- Hizkuntza bat ikasterako garaian: Erraztasuna, gardentasuna eta automatikotasuna ez dira irudipenak baino:
 - Sistema guztiz oparo eta ederra estaltzen duten irudipena.

NOAM CHOMSKY

- Hizkuntza → senaren antzekoa
- Sistemaren xehetasunak azaltzen lehena
 - Hizkuntza eta zientzia kognitiboaren iraultza modernoaren arduradun nagusia
- Hizkuntzari buruzko bi funtsezko egitate

nabarmendu:

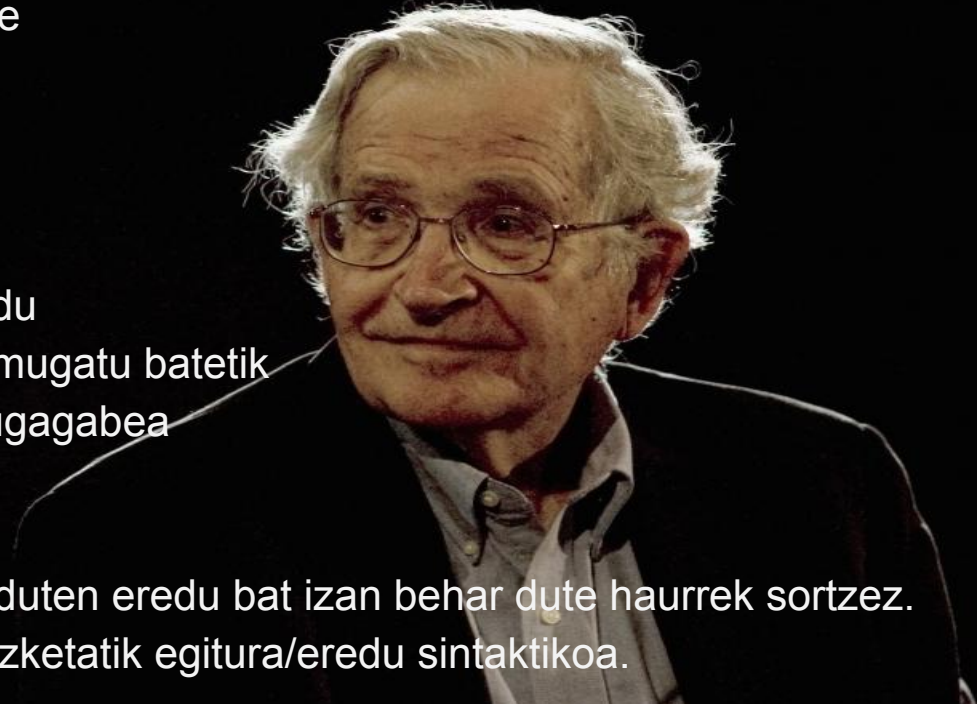
1. Gramatika mentala:

- Hizkuntza bat ezin daiteke erantzun-zerrenda hutsa izan.

→ programa bat izan behar du burmuinak, hitz-zerrenda mugatu batetik abiatuta perpaus-sorta mugagabea sortzeko gai dena.

2. Gramatika Unibertsala:

- Hizkuntza guztien gramatikek duten eredu bat izan behar dute haurrek sortzez.
- nola destilatu gurasoen hizketatik egitura/eredu sintaktikoa.

NOAM CHOMSKY

- Chomskyk eta beste hizkuntzalari batzuek:
 - Ama-hizkuntzakoak jotzen dituzten perpausen azterketa teknikoak eginez, jendeak hizkuntza jakin bakoitzaraz duen ezagutzaren azpian dauden gramatika mentalei eta gramatika zehatz hauen azpian dagoen Gramatika Unibertsalari buruzko teoriak garatu zituzten.
- XX.mendeko bizitza intelektualaren oinarri bati eraso:
 - “Gizarte zientziaren eredu estandarra”
- Hastapen natural darwindarrak berak defendatzen duen hizkuntza-organoaren jatorria azaltzeko izan dezakeen ahalmenaren aurrean eszeptikoki jokatzeko du.

ONDORIOAK 2

- Hizkuntza → eboluzio-moldaeratzat hartzea emankorra da
 - Atal naguziak funtzio garrantzitsuak burutzeko diseinatuta
- Hizkuntzaren izaera: hitzen eta perpausen egituraren azterketa teknikoetan oinarritzen dira, formalismo ulergaitzetan bilduta.
- Gogoari buruzko ondorio bat konbentzigarria → froga ezberdin ugaritan oinarritu behar da.
- Liburuaren istorioa → eklektikoa
 - ADNak burmuineak burmuinak nola eratzetik
 - hizkuntzari buruzko iritzi-kazetarien ustekizun/dogmetaraino
- Galdera egitea da abiapunturik onena:
 - Zergatik sinetsi behar ote luke inork giza hizkuntza sena dela, hots, giza biologieren atala?

Wittgenstein (1889-1951)

- Wittgenstein Vianan jaio zen 1889an.
- Ingeniaritza zen bere zelai profesional gustokoena.
- 1906an Berlin-Charlottenburgen eskola teknikoan inskribatu zen.
- 1908an Manchesterrera pasatu zen ikastera.
- Geroago, filosofia hasi zen ikasten Cambridgen, eta han Russelekin hasi zen hizketan, eta Russel hasi zen Wittgensteinen filosofia estimatzen.

Nola bururatu zitzaion bere filosofia?

- Lehen Mundu Gerra garaian (1914), Wittgenstein, 25 urterekin, ingeniero bezala, maketa bat egin zuen errealitatearen gertakizun bat errepresentatuz. Orduan, galdera bat etorri zitzaion burura: **Nola izan daiteke maketa batek errealitatea eraikitzea izan den bezala?**
- Wittgensteinek hizkuntzarekin errealitatea errepresentatu eta ulertu nahi zuen era objektibo batean erabiliz, maketa batekin egiten zen bezala.

Lehenengo argitalpena

- Bere lehenengo liburua izan zen “Tratado lógico-filosófico” izenekoak. Liburu horretan bere ideiak azaltzen zituen.
- Hizkuntza filosofiaren erdialdean kokatzen zuen.

“Filosofia osoa da hizkuntzaren kritika”

Liburuan agertutako teoriak

- Izenak - Gauzak, proposizio edo esaldietan.

Izenak edo sustantiboak lotura baldin badaukate errealitatearekin, proposizioa benetazkoa da.

- Errealitatea objektibizatzeke, eraikuntza-akats guztiak ezabatu behar izango lirateke.

→ Horretarako, proposizio absurdoak ezabatu beharko lirateke, eta bakarrik zentzuzkoak erabili. (Hau da, errealitatean daudenak)

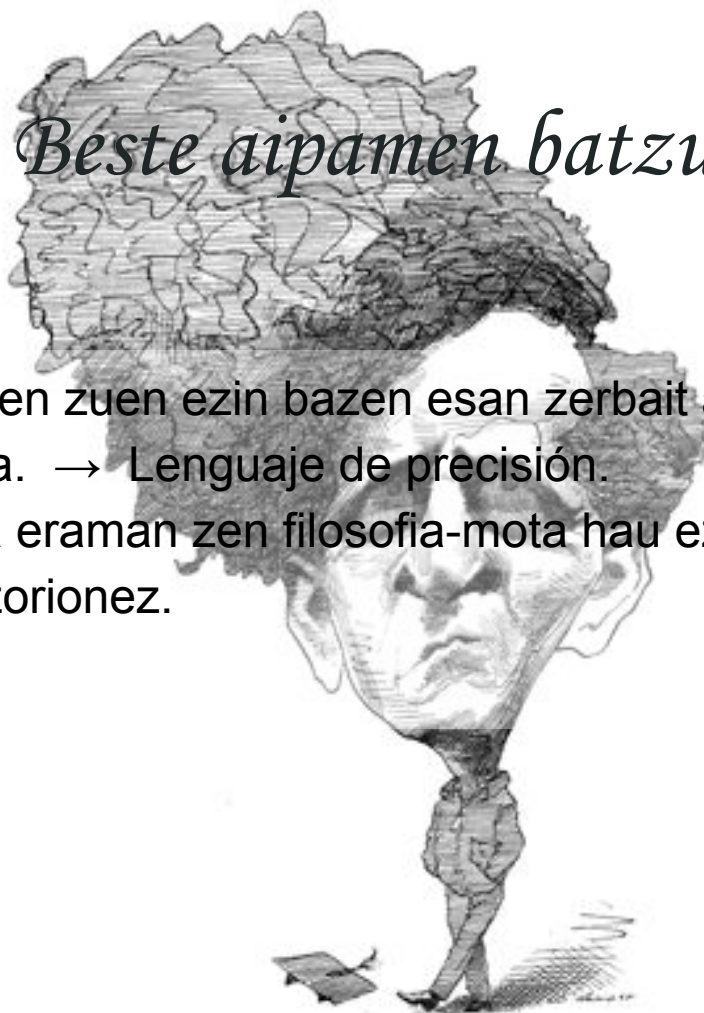

FILOSOFÍA Y PENSAMIENTO

Alianza Editorial

Beste aipamen batzuk...

- Wittgensteinek esaten zuen ezin bazen esan zerbait argi eta garbi (objektiboki), hobe ezer ez esatea. → Lenguaje de precisión.
- Proiektu bat aurrera eraman zen filosofia-mota hau ezartzeko hizkuntzan, baina porrota egin zuen, zorionez.

Kritikak

- Hizkuntza eraikitzen da errealitatea eraikitzen denean, hizkuntza berak ezin du errealitatea eraiki. Adibidez, RAEk hitzak onartzen ditu jendeak normalki gero eta gehiago erabiltzen duenean hitz hori.
- Hizkuntza murriztea ahalmen intelektuala murriztea da. '1984' liburuan (George Orwell), gobernuak hizkuntza murriztu nahi du intelektualismoa murrizteko, eta horrela gero eta ahalmen gutxiago zeukan jendea pentsatzeko. Horri deitzen zitzaien "Nuevalengua".
- Ezin litzateke ironiaz, metaforataz, edo gauza subjektibotasunez hitz egin, eta gai horiek filosofiak aipatzen ditu. Hortaz, filosofia askoren beherapena gertatuko litzateke (adibidez, metafisikarena)

PRETCH - HIZKUNTZA

Gizakiak hizkuntza hitz egiteko abilezia izatearen arrazoiak:

- Laringea hondoratu eboluzioan zehar.
- Gure gramatika ahalbideratzen duen garunaren zatiari esker (Broca eta Wernicke guneak).

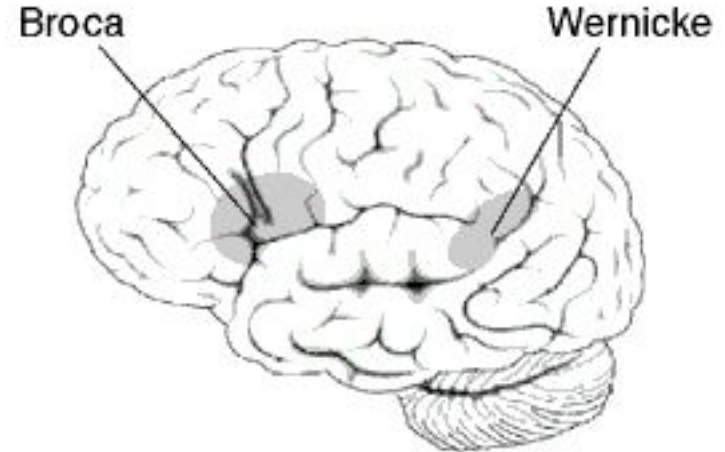
Hizkuntza ahalbidetzen duten guneak

- BROKA: hitz egitea, soinuen analisia, hitz abstraktuen artikulazioa eta eraikitzea ahalbideratzen du.
- WERNICKE: Ulertzeko eta hitz egiteko imitazioa posibilitatzen ditu.

1.hizkuntza era inkontzientean ikasten da:

“imitación social”, ulertu eta ulertua izan.

WITTGENSTEIN

- *Tractatus*ari buruzko kritikak alboratu zituen.

- Vienan irakasle bezala, esperientzia txarra eta 1929an Cambridgera itzuli, doktoretza *Tractatus*ari esker. Hortik aurrerako lanak honen aurkakoak.

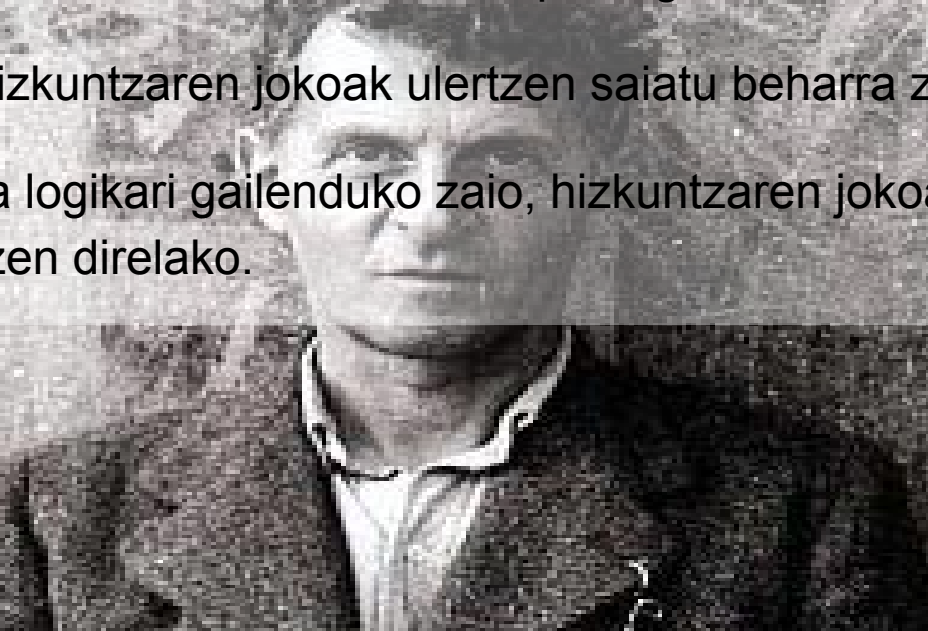
Ikerketa Filosofikoak

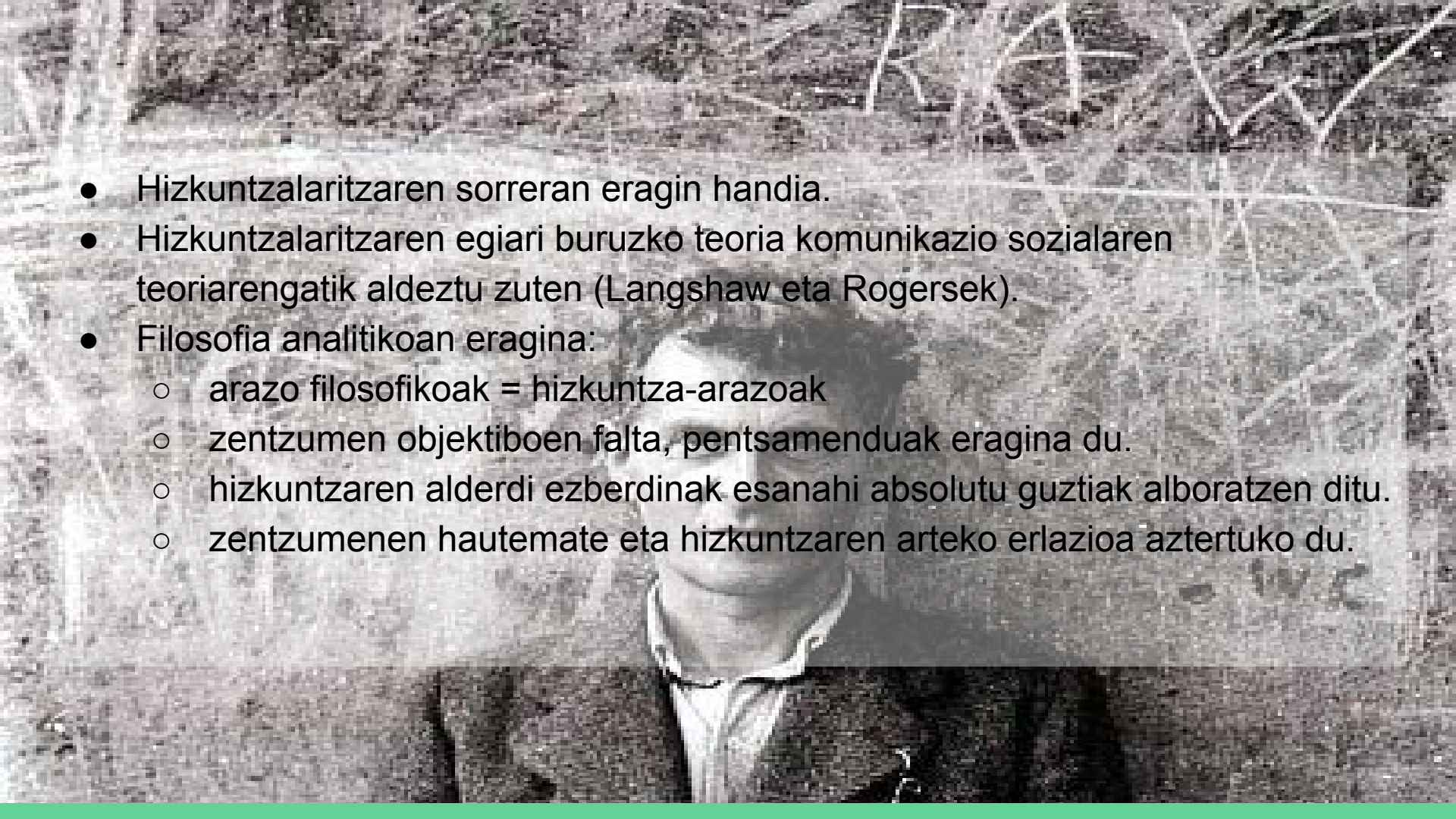
Hizkuntzari buruzko teoria deuseztatu Piero Saffra ekonomistaren laguntzaz.

- Hitz baten esanahia bere erabileraren menpe zegoela aitortu zuen.

Ondorioz, filosofoak hizkuntzaren jokoak ulertzen saiatu beharra zeukan.

Horretarako psikologia logikari gailenduko zaio, hizkuntzaren jokoak testuinguru gizatiar batean gertatzen direlako.

-
- Hizkuntzalaritzaren sorreran eragin handia.
 - Hizkuntzalaritzaren egiari buruzko teoria komunikazio sozialaren teoriarengatik aldeztu zuten (Langshaw eta Rogersek).
 - Filosofia analitikoan eragina:
 - arazo filosofikoak = hizkuntza-arazoak
 - zentzumen objektiboen falta, pentsamenduak eragina du.
 - hizkuntzaren alderdi ezberdinak esanahi absolutu guztiak alboratzen ditu.
 - zentzumenen hautemate eta hizkuntzaren arteko erlazioa aztertuko du.

ONDORIOAK 3

Gizakion hizkuntza...

ez da egiara iristeko bide ziurra.

Egiara hurbiltzeko pentsamendua eta hizkuntzak haien arauekin errealitatea azaltzen duten modeloak direla ulertu behar dugu.

Beraz, gure munduko mugak = zentzumenen eta hizkuntzaren mugak

Hizkuntza= errealitatea eta mundua gizakiaren nahieran eraikitzeko tresna.